

Erzerum bašta Asijského Turecka.

PRO POKROK UPRAVIL - OTAKAR CHARVAT

BÁSTOU asijského Turecka nazývána byla pevnost Erzerum, která v minulých dnech padla do rukou statečných carských armád. Pád této pevnosti značí důležitý mezník v kampani velkoknížete Mikuláše, vrchního velitele ruské kavkazské armády. Erzerum, naležající se na velké obchodní cestě mezi Trebizondem a Teheranem, tvoří bránu do Arménie a Rusové dobytím této pevnosti získali přístup ku všem cestám, vedoucím do vnitrozemí. Jedná se o velmi důležité vítězství, přes to, že docíleno bylo jej na hořstí, daleko vzdáleném od evropské válečné arény. Bude jisté naše čtenáře zajímat něco o tomto městě, okolo kterého otáčel se zájem celého světa v minulých dnech.

Erzerum znamená "pevnost římská." V době, kdy evropské říše panovaly v Malé Asii, kdy říím a Konstantinopol udržovaly mír od Enfratu k Atlantiku, Erzerum byl velkou pevností severo-východního pomezí. Když východní říše počaly kolísati pod údery islámu, Erzerum padl. Po sedm století turecké strážě konaly hlídky na jeho hradbách. Byla to důležitá pevnost před patnácti stoletími a byla jí až do přítomné doby. Východní vojenské taktiky se změnily, ale střediska strategie zůstala nezměněna.

Důležitost Erzerumu spočívala hlavně v tom, že pevnost veda-la jediné cestě, po které Rusko a Turecko mohly se stýkat. Je sice pravdou, že kavkazská fronta ruskotureckého pomezí je asi sedm set mil dlouhá, ale celá tato krajina je míchaní hor, kterými je možno postupovati jenom s potížemi po úzkých horských cestách. Jediná byla tu cesta, po které velké armády mohly být zásobovány, a to byla starožitná silnice z Karsu do Erzerumu. Právě před rokem došlo z těchto míst zprávy o prudkých bojích. Boje tyto zahájeny byly tureckou ofensivou a skončily tureckou katastrofou. A také další boje až k zápasu o pevnost Erzerum odehrávaly se podél této cesty, ježto armády mohou bojovati jenom tam, kde mohou je dostihnouti zásobovací poboje.

Kavkazské hory tvoří jednu z největších pohoří na světě. Pro Rusy znamenaly velké obtíže, poněvadž do značné míry stězovaly jejich komunikace. S horami těmito dají se porovnat jenom hory Himalájské. Do dnešního dne, přes to, že Rusko má ve své mocí důležité území jižně od hlavního horského hřebene skoro celé století, hory tyto proniknuty byly jenom jednou cestou, proslulou silnicí Gregoriánskou. Je sice železnice mezi Zakavkazím a evropským Ruskem, ale ta vychází se horskému hřebenu a vine se podél Kaspického moře skrze olejová pole v okolí Baku. Po této železnici jediné mohou být ruské armády zásobovány. Na jih Kavkazu železnice, zbudovaná hlavně pro olejová pole, spojuje Raku s Batumem, přístavištěm při Černém moři. Tato vesle skrze Tiflis, hlavní město Kavkazu a odtud je odhozená linie do Karsu. Před dvěma roky linie prodloužena byla až k samotnému pomezí.

Tato železnice, třebaže je nedostatečnou pro zásobování velkých armád, znamenala pro Rusy značnou výhodu. Byli na tom o mnoho lépe, než Turci, kteří nemají žádné železnice, jež vedla by dále, než 100 mil k ruskému pomezí. Většina zásob byla dopravována po cestách a něco také po moři. Důležitý turecký přístav Trebizond, či Trapezunt, nalézá se v malé pánvi vzdálenosti od Erzerumu. Tento přístav je cílem ruských armád a je možné, že nalézáti bude se již v rukou vojsk velkoknížete, až tyto řádky dostanou se čtenářům do rukou. Turecké spojení po moři bylo značně stěžováno ruskými flotilami. V posledních dnech přišlo mnoho zpráv o zničení tureckých zásobovacích a

transportních lodí ruským loďstvem a to pravděpodobně je ve spojení s úpadkem tureckého odporu na pomezí.

Erzerum nalézá se 6,000 stop nad mořem a přece leží na planině. Nedaleko něho proslulá z bible známá hora Ararat zvedá svoje temeno k nebesům. Hora tato je vysoká 17,000 stop. Arménie je hornatou krajinou, jejíž úrodná údolí jsou od sebe oddělena. Důkladný systém komunikace vyžádal by si vyčerpání všech prostředků moderního inženýrství. Erzerum nalézá se na cestě, která vede z ruského území do Arménie. Postupující ruská vojska měla velkou obtížnou cestu k Erzerumu a jenom okolnost, že k operacím vyvolány byly pluky sibírské, otužilé a zdatné, změnila pozoruhodně ruské vítězství možnosti.

Doprava těžkých děl k Erzerumu byla velice obtížnou a to do jisté míry vysvětluje pomalý ruský postup. V roce 1877 Rusové dobyli všech důležitých posic v okolí města, ale pevnosti samotné dobytí nemohli. Zaujali je ale v době přímerí jako záruku turecké dobré vůle, ale vyklidili je dle opatření berlínské mírové smlouvy.

Erzerum i jako obchodní město je důležitým městem. Je to středisko spojení mezi Východem a Západem. Trapezunt je přístaviště tohoto karavany konaly cestu do Erzerumu a odtud dále do Syrie, Persie a jiných míst blízkého východu. Pro turistu město toto není velkým zájmem. Ulice jsou tu úzké, budovy šedivě a nevhledné. Je tu velice málo budov, které zastoužily by si druhého pohledu oka. Lid, který město obývá, je mnohem zajímavějším, než město samotné. Počet obyvatelstva Erzerumu není možno přesně udati. Mnozí odhadují jej až do 80,000, ale zdá se, že je o něco menší. Obyvatelstvo mluví tu několika jazyky. V bazarech Erzerumu možno spatřiti tak pestrou směsici orientálních národů jako nikde jinde. Jsou tu židé, Peršané, Arméni, Turci, Tataři, Arabové, Kurdové a řada jiných národů. Město provozovalo velmi živý obchod s orientálními kožeděly a mnoho evropských a amerických obchodníků sem zájždělo za účelem nákupu.

Město samotné leží v údolí říčky Karasu, přítoku Enfratu, a skládá se ze tří částí. Z pevnosti Le-Kade, položené na nejvyšším místě na jihu města, z města vlastního a předmostí. Má kolem padesáti mešit. Největší z nich, Ulu-Jama, bývala řeckým kostelem. Arméni zbudovali tu několik křesťanských chrámů, ale tyto nikterak nevynikají stavitelskou krásou. Jak svrchu pověděno, dnes Erzerum má jenom asi 80,000 obyvatel, ale ještě v roce 1827 počet obyvatelstva odhadován byl na 150,000 duší. Tehdy město toto bylo obchodně důležitější, než nyní. Obchodní důležitost tohoto města poklesávala rychle hlavně po vystavění dráhy zakavkazské.

V roce 1859 postihlo město toto velké zemětřesení, které skoro polovinu města poborilo. Od roku tohoto bylo možno uznamenati poklesávání počtu obyvatelstva. V starověku svedeno bylo v okolí tohoto města mnoho bitev. Tak v roce 117 před Kristem svedl tu Trajan rozhodnou bitvu proti Partům a učinil po té z Arménie římskou provincií. V šestém století město toto po dvakrát ocitlo se v mocí Persanů, v následujícím století pak podrobili si je Peršané a až do roku 1517 střídale město svoje pány. Téhož roku dostalo se do mocí Osmanů. V okolí tohoto města svedena byla v roce 1822 bitva mezi Turky a Peršanými a mír uzavřen byl tu mezi Peršanými a Tureckem v roce následujícího.

Hlavním zaměstnáním obyvatelstva v okolí Erzerumu je chov dobytka a zemědělství. Jsou tu rozsáhlé úrodné lány, které nejsou však náležitě využítkovány.

SULTÁN KOČALI Z ARASU V PERŠII.

Stěží válečné v onom kontu Persie, kde nalézá se jezero Urmí, střídavě sklánělo se na stranu Rusů, Turků a Peršanů. Sultan Kocali, který panuje zeměmi v okolí Arasu, bral v těchto bojích důležitou úlohu. Bojoval proti Rusům, když tyto vpadli do země jeho zeměčků a za pomoci Turků vytloučil z nich kozáky. Zahájil po té ihned útok proti křesťanským Arménům a Syřanům a mnoho jich povraždil. Rusové ale v této krajině znovu postupovali a sultán tento bojuje nyní s Turky pod německým velením.

FRANCOUZSKÁ ČESTNÁ LEGIE.

Odevzdávání vojenských medailí francouzským vojákům při veřejné slavnosti v Paříži poskytl příležitost korrespondent amerických listů. John Kenton Bradford, aby popsal, jak Francie odměňuje své statečné syny. Takové slavnosti mají vždy nadšený průběh a podílejí se na nich tisíce lidí. Státi se rytířem čestné legie je nejvyšší touhou každého francouzského vojáka. Vyznamenání takové považuje za nejvyšší, jakého může se mu dostat. Americký korrespondent slavnost tuto líčí takto:

"Ve jménu presidenta republiky a z mocí svého úřadu jmenuji vás rytířem čestné legie!"
Velké kamenné dlážděné nádvoří Invalidovny naplněno bylo vojáky, když tato roznošená slova pronikla ozdušním. Nedaleko na vřeholku Eiffelovy věže francouzská trikolóra vlála nad všemi. Uprostřed nádvoří stáli řadami veteráni francouzské přehoty, za nimi pak jiní vojáci, kteří se z nemocí a zranění dále pak sta a sta starých mužů a mnoho žen a dětí.

Pozornost všech upoutána byla ku skupině mužů, ježž bylo asi 100, kteří stáli ve dvou řadách, jsouce obráceni k sobě tváří. Byli oblečeni ve vojenské uniformy, ale nebyli děle vojáky, nýbrž pouhými mřzáky. V těchto dvou řadách stáli muži bez rukou, bez nohou, slepici jinak zranění. Někteří z nich opírali se o berl a jiní o některé z těch, kteří byli schopni státi přímo. V řadách těchto nalézali se Pařížané, Elsánci, Bretoňci a muži z jižní Francie. Byli tu Zuoové, chlouba francouzské armády, dělostřelci a obyčejní pěšáci. Byli tu dva Se-

negalci, černí jako noc, jeden Alžírán a několik hnědých mužů z Marokka. Byli tu muži, ježž uniformy nadvědovaly, že nositelé jejich byli kapitány, poručíky, seržanty a prostými vojáky. Stál tu muž, jenž byl plukovníkem, a tři z nich nesli pásky červeného kříže. Na kraji stál se sklpenou hlavou vojenský kaplan, kterému v bitvě ustřeleny byly obě ruce. Nebylo tomu dávno smrad před rokem anebo před několika měsíci — co títo muži pochodovali na válečnou frontu s puškami ozdobenými květinami a s písní na rtěch, pozdravovali těmi, kteří zůstali doma. Někde tam na severu, kde bitvěná linie protíná ledy, jeden z nejkrásnějších ústí Francie, bojovali títo muži pro svoji vlast, oblíbení jsouce statečností, jež je údělem několika v říši, a nyní se vrátiti, aby obdrželi svoji odměnu. Měli být ozdobeni za svoji hrdivost, měli být počestni tím, po čem touží každé francouzské srdce — křížem čestné legie.

Bubínem a trubačí v rohu čtyřhranného nádvoří náhle se pohlu-li. Zazněl ostrý rozkaz. Bubny zaduněly, trubky zahlaholily, vlny ka gardy byla zvednuta a shromáždění utichlo. Generál Camille Cousin a jeho štáb vešel na nádvoří. Teskatem byl vyhlášen a z dáli zaduněla pozdravná rana z děla. Za chvíli opět se shromáždění utichlo. Pisar generálního štábu otevřel knihu a počal čísti:

"Kaprál René Brevont, četu Steha kdesateho prvního pluku alpských šásen, jmenován byl v rozkaze dne 23. října pro neo-byčejnou statečnost, kterou osvědčil, když sám obhájil spojovací zákop proti německému útoku nedaleko Eparges."

Pisar zasahoval, stožil papír a obtyčnil se skupinu stábních dů-

stojníků, zatím co generál Cousin vzal zlatý kříž čestné legie z rukou svého důstojníka, postoupil k zmračenému kaprálu a připevnil ozdobu na blehounci uniformě, pronášeje slova:

"Ve jménu presidenta republiky a z mocí svého úřadu jmenuji vás rytířem čestné legie!"
Mistr obrátil vyval kavlí, dotekl se jeho ramene kaprála, nacez stiskl jeho ruce a vtiskl mu po líbky na obě líce. Bubny zaduněly, trubky zahlaholily a nový rytíř čestné legie objevil se světu ténér ve slínu kathedrály, pod níž spočívá popel Napoleona, malého kaprála, který sám utvořil tuto čestnou legii. Obecenstvo zahlesalo a zmračený kaprál slzel radostí. Francie odměňovala jej za službu, kterou jí prokazal. Poskytl mu největšího vyznamenání, jaké poskytnouti může.

Pisar předčítal další jména a statečné činy vyznamenaných a generál přeběhl od muže k muži, připevňoval kříže a obědňoval mistr vykonal svůj úkol. Davy se pohnuly jména vyznamenaných a jejich statečné činy. Nežsaly jako Američané, ale po každé zaleskaly, když hrdivý vojín byl odměňován. Americkému oku zdálo by se, že mezi shromážděnými není nadšení, ale byl by to vážný omyl. Francouz neprojevuje svoje nadšení pokrkle. Mohl jsem uzmátnuti záblesk v očích těch, kteří nalézali se v blízkosti mé.

Každý muž a žena, kteří podíleli se na této slavnosti, vrátili se domů s větším vlasteneckým nadšením, než s kterým odcházel na nádvoří Invalidovny. Vyznamenaní na okamžik zapomněli na to, že nemají rukou a nohou, že ztratili zrak a jinak byli zmrazení. V tom okamžiku žili ve vzpomínce na svoje statečné činy. Vše kolem nich zmizelo a oni nalézali se v zákopech tam kdesi na severu, kde děla duněla, strelly praskaly a puška otrásla se prudkým záchvěvem. Byla tu jenom myšlenka na to, že země jejich je poctila. Milost? Byla zapomenuta! Budoucnost? Co na ní záleží? Jsou rytíři čestné legie! Takové je kouzlo slov, která pře pronášel statečný generál.

A trikolóra Francie vlála s Eiffelovy věže. Viděl jsem starého Francouze obrátiti se k sousedovi a zaslechl jsem i jeho slova: "Bude ta vlajka vláti vždy tak vysoko, dokud budeme vychovávatí takové muže, jako jsou títo."
Generál Cousin přešel okolo celé první řady a dříve než obrátil pozornost k druhé řadě, posvými si malé skupiny starých žen, otec, matěk, sester a bratrů vyznamenaných mužů, kteří přišli, aby patřili na slávu, jakou jejich statečným příbuzným připravila Francie. Stáli tu také příbuzní těch, kteří padli v bitvách, ale na které Francie pamatovala s vyznamenaním za jejich statečné činy. Kříže a medaile odevzdávány byly jejich pozostalým.

Na konci druhé linie přešel generál na mladého hochu, který nezdal se býti starším, než osmácti roků. Hoch ztratil obě nohy a u-sazen byl v zdělic na kolech. Když stažka čestné legie připínána byla na osmělý kabát hochu, všichni muži v shromáždění sňali kloubku a každý voják salutoval.

Na konci balkonu proti mně znamenal jsem státi vojáka, bezrukeho, asi 30 roku starého. Podle něho stála žena, patrně jeho manželka. Když kloubku se zvedla a ruce pohnuly k pozdravu, přistoupila žena k muži, zvedla jeho kloubek a vysoko jej držela nad jeho hlavou.

Povídal jsem si jiného muže ve vojenské uniformě, který uzvedl kloubku, ani nesalutoval. Díval jsem se a prohlédl jsem si jej důkladněji. Viděl jsem, že oba jeho rukávy jsou prázdny. Žádná děla žádné známky na něm, že je hrkorace nezlobila jeho prsa. Nebyl tímou. Válka jeho zmračila, ale v době, kdy konal jenom svoji povinnost a kdy nevyznamenal se žádným činem, který odměňován je stažkou čestné legie...

HUDBA V DEŠTI STREL.

V časopise London Times píše jistý voják o zajímavé příhodě, která náležela se na bitevní linii. Celá linie, píše, sanžila se zakopatí. Němečí stříleli na naše posice vytrvale. Život každého spočíval na schopnosti zakopatí se. Vojáci pracovali zimními, ředice smrti. Náhle kopčce jedné skupiny narazily na dřevo. Naležli jakýsi druh hedvy, velké hedvy. Na místě, kde již naléžli před dvěma státi zámek, Co je to za památku ze starých časů, na kterou přišli vojáci? Je to pohřbený poklad? Snad! Dřevo náleželo státi se větší a větší ukázalo se, že je to piano.

A hned, až Němečí střílejí anebo ne, někdo musí je zkusiti. Piano bylo značně poškozeno, ale znělo ještě dosti dobře. Piano bylo kořisti, za kterou by anglický voják obtoval všechny střeby v Evropě. Piano musí být dopraveno na bezpečné místo. Zákopy musí být upraveny tak, aby piano mohlo se do nich vejti. Zákopy byly přiměřeně upraveny, scházející noha piano nahrazena umělou, zhotovenou z hlíny a bláta.

Byl vyhledán pianista a za praskání německých strel piano ukázalo, že je ještě schopno. Zákopy v okolí byly naplněny vojáky. Koncert v zákopech! To byla důležitost většího významu, než eokoliv jiného. Důstojníci marně vapovali mužíkem před nebezpečím, které jim hrozí. Všichni stáli a naslechali a důstojníci právě tak.

Ve svých šťastných dnech piano mohlo míti třímfy a skvělé posluchačstvo v klidu zámečku. Ale to nebyl jeho největší den. Nikdy nebylo tak zbožně naslechno jeho zvukům, jako v dešti německých strel. A co hrál pianista, že upoutal pozornost všech vojáků? Byla to Tipperary! Nikoliv. Byla to národní anglická píseň o šedivém domku na západě, kde šedivá matka čeká na svého synka, bojujícího pro vlast. Nebyly to veselé zvuky vojenské písně, byla to vzpomínka na domov kdesi tam v daleku. Vojáci naslechnali a vzpomínali! Byl to pro ně požitek a slavnost srdce. Co na tom, že vesle praskají německé strelly, co na tom, že tu hrozí smrt. V mysli vybavila se vzpomínka na domov, na mlé, který vzpomínají. Pianista, který hrál na zabláčený nástroj, sotva měl ve svém životě kdy větší úspěch.

Když batalion, který stal se majitelom piano, stěhoval se na jiné místo, rozhodl se piano vzíti s sebou. Scházející noha nahrazena byla dřevěnou, piano opraveno a nalézá se dnes v suchém místě v zákopech. Po dnech bojích vojáci scházejí se u něho a naslechnají hudbu, která připomíná jim šťastnější chvíle v minulosti.

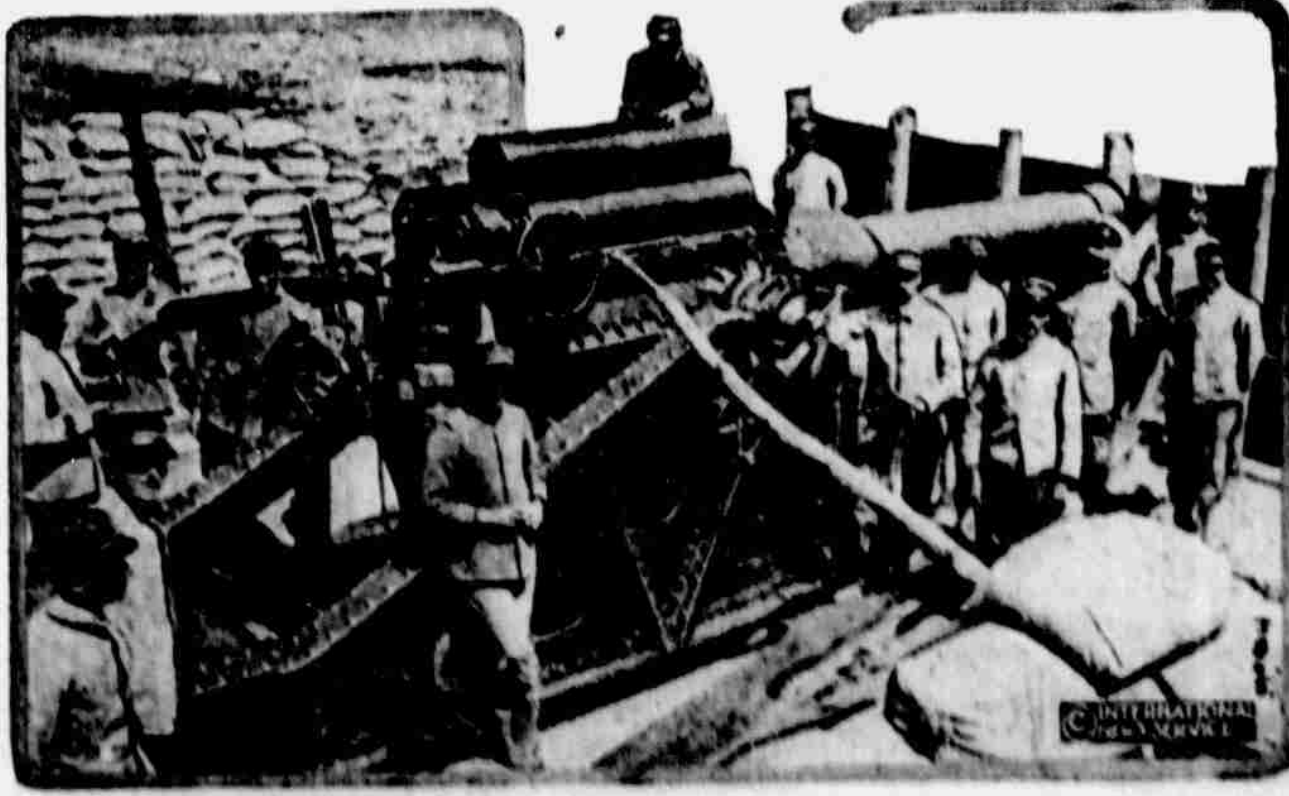
Zádný div.

"Je to pravda, že paní Petrálková zmlátla svého muže v den odchvácení z cestou od oltáře?"
"Prosím vás neberte se, tři léta za ni ochotil, než se odhodlal k ženění, tři léta mýsla se pretvářovat a hřát náprnu a trpělivou, tak jaký div, že uz to nemohla vydržet."

Galantní.

"Co se tu s vámi děje, pane Kašíku. Vy, takový starý blášk, a teď najednou děláte dobrouti!"
"Tím jte vinna vy, slečno."
"Já? Jak to?"
"Když si pomyslím, že jsou v nebi andělé tak krásní jako vy, tak se nedivte, že toním dostat se do nebe."

ITALSKÁ DĚLA PREKONÁVAJÍ PROSLULÉ RA KOUSKÉ HOUFNICE.

Na obrázku našem spatřujeme jedno z 305 proslulých italských obilných děl, která překonávají rakouské houfnice. Děla těchto užívá se v buřích v Tyrolsku v horách, kde je neemožno upřítili je umlčet.